

MLADŠÍ FÁZE PRAVĚKÉHO VÝVOJE V EGYPTĚ – NEOLIT, PROTODYNASTICKÉ OBDOBÍ



Petra Maříková Vlčková

Kultura starověkého Předního východu a Egypta KLB_105

2024-02-22

NEOLITIZACE NILSKÉHO ÚDOLÍ

- Několik zdrojů – především epipaleolitické tradice
- společné prvky neolitických ekonomik – tzv. neolitický balíček
- charakteristické pro nejstarší vrstvy osídlení:
 - ▣ bez dokladů o záměrném pěstování obilí a chovu dobytka
 - ▣ existence keramické produkce
- výrazné kulturní odlišnosti mezi Horním a Dolním Egyptem
- Pohřbívání a zádušní rituály
 - ▣ od počátků: jasný rozdíl mezi S a J
 - ▣ přirozená mumifikace
 - ▣ S: integrace mrtvých do komunity živých; jednoduché pohřby v jamách bez doplňujících konstrukcí; skrčenci ležící na pravém boku, orientace na JV, obličej k V; minimum pohřební výbavy
 - ▣ J: prostorové vydělení pohřebišť a sídlišť; podoba hrobů: pravděpodobně mohyly; pohřební výbava odvozená od pohlaví, sociálního postavení a majetku zemřelého

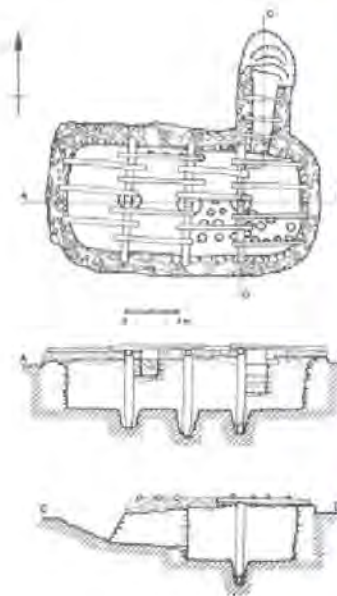


DOLNOEGYPTSKÝ NEOLIT

- několik kulturních entit – není homogenní
- chronologie:
 - starší fáze: Fajjúm A, Merimda Bení Saláma, el-Omarí
 - mladší fáze: Bútó-Maádi
- Nejstraší doklady o záměrném pěstování obilí: Fajjúm A

není zřetelné prostorové oddělení pohřebišť a sídlišť –

- možnost: pohřebišť podle pohlaví
- Specifika vývoje:
 - Společnost založená na odlišném modelu od HE – spíše rovnostářská
 - kontakty s kulturami Předního východu:
 - zpracování mědi
 - specifická architektura
 - specifická keramika
 - specifické pohřební zvyklosti



HORNOEGYPTSKÝ NEOLIT

- chronologie:
 - ▣ starší neolit: Badarí
 - ▣ mladší neolit: Nakáda
- více kulturně homogenní obraz
- jasné prostorové oddělení sídlišť a pohřebišť
- základním bodem – expanze
- jednoznačně definovaná společenská hierarchizace – především v mladším období – doklady přítomnosti elit
- závěr mladší fáze = přechod k historické fázi vývoje, tj. protohistorické období



ZÁVĚR RANÉHO NEOLITU

- datace:
 - S (konec Merimdy, Omarí)
 - J (konec Badáří)
- vývoj:
 - definitivní prosazení zemědělství
 - vývoj zádušních představ a pohřebních rituálů
 - J: počátek sociální hierarchizace společnosti a vznik náboženství
 - S: prokazatelně společnost založená na jednodušších pravidlech
 - zásadní kulturní rozdíly mezi S a J
 - vysoká míra adaptability na lokální přírodní podmínky = celý Egypt

MLADŠÍ FÁZE PRAVĚKÉHO VÝVOJE V EGYPTĚ

- Neolitické osídlení: staženo k Nilu a do oáz v poušti
- Rozdíly mezi Horním a Dolním Egyptem – ten byl spojnicí na Přední východ
- Postupná kulturní homogenizace – následovaná politickým sjednocením na konci Nakády II
- Ustanovení paradigmat: pohřební zvyklosti, společenské uspořádání, jednotlivé motivy v umění
- Kultury známé především z pohřebišť
- Základní chronologie:
 - Badárská kultura (5000/4400 BCE – cca 4000 BCE)
 - Nakádská kultura (4000-3000 BCE)



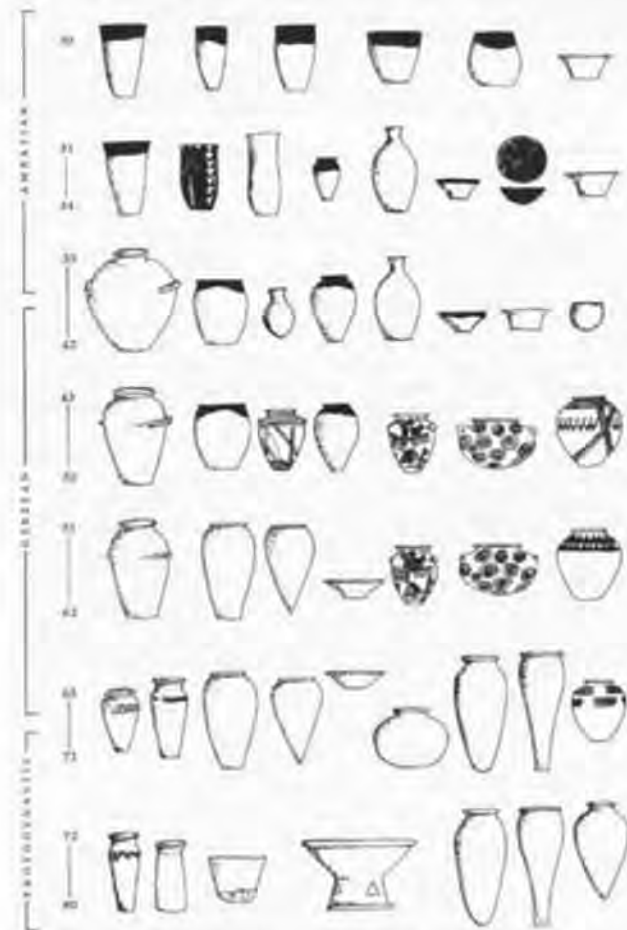
NAKÁDSKÁ KULTURA



- druhá hlavní fáze predynastického vývoje v Horním Egyptě
- základní impuls ke sjednocení Egypta
- eponymní lokalita – William Mathew Flinders Petrie – 3000 hrobů
- kulturní komplex známý téměř výhradně z pohřebišť
- Základní chronologie:
 - Nakáda I - amratien - 4000-3500 př. n. l.
 - Nakáda II – gerzean - 3500-3200 př. n. l.
 - Nakáda III – semainen - 3200-3000 př. n. l.

„SEQUENCE DATING“ SYSTEM

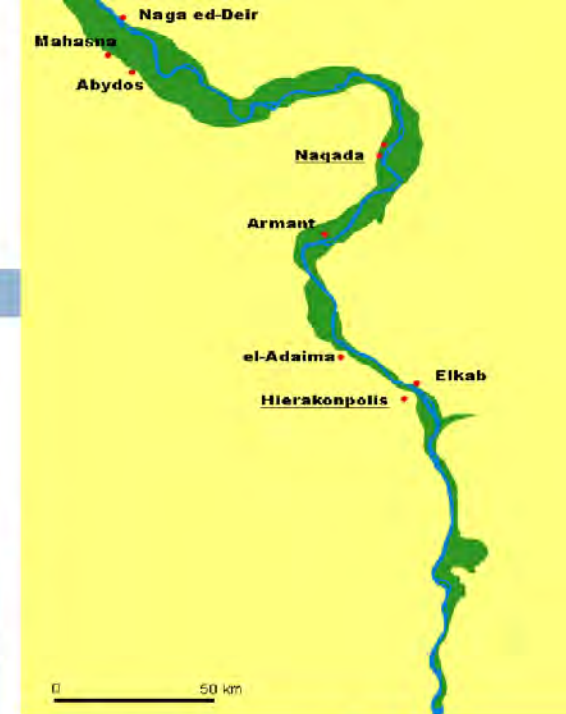
- William Mathew Flinders Petrie (1853-1942)
- 1893-4 výzkumy v Koptu
- SD 1-29
 - 30-37 – amratien
 - 38-60 – gerzean
 - 61-70 – semainen
- = relativně chronologický rámec
- používá se dodnes –s obměnami



38 Petrie's original sequence dating chart for Predynastic pottery

NAKÁDA I – AMRATIEN

- částečně současné s badárskou kulturou
- hmotná kultura se neliší od badárské kultury
- vzrůstající rozrůzněnost hmotné kultury
- inovace: větší stavby ze sušených cihel
- rozšíření – na jih po Hierakonpolis; na sever pod Abydos
- Obchod s Nubií, Západní pouští a východním Středomořím
 - Měď, obsidián apod.



Nakáda II - gerzean



- výrazné společenské změny – expanze kultury na sever do středního Egypta a do delty (Minšat Abú Omar) a na jih do Núbie
- důvody expanze:
 - relativní přelidnění v centrální oblasti
 - snaha kontrolovat lukrativní obchod s Předním východem a zdroje nerostného bohatství v Núbii
- rozkvět hospodářství a společenského zřízení
- Proces konsolidace společnosti: plné sjednocení regionů do jednotného státu
 - Existence polonezávislých politických jednotek (města/státy) pod vládou jednotlivých úředníků – až po vznik 2/3 nezávislých „protostátů“ na konci Nakády II: Hierakonpolis, Nakáda a Abydos (Cenej)
- postavení Hierakonpole – odraz i v náboženské sféře: Spor Hora se Sutechem

